

EZGU FIKR, EZGU SO‘Z, EZGU AMAL!

ILM SARCHASHMALARI

**URGANCH DAVLAT UNIVERSITETINING
ILMIY-NAZARIY, METODIK JURNALI**

2021-2

турли лаҳзалардаги ҳолатларни шоирона ёритишга интилади. Унда яхшиликнинг эртаси фаровонлиги, халққа хизмат қилиш фойдали иш эканлиги, оламнинг бу гўзалликларидан баҳра олиш инсон учун нозик ҳислар эканлигини ўртага ташлайди. Яратган асарларидаги қаҳрамонларнинг қиёфалари орқали ишққа етиш йўлларини излайди. Шулар орқали жамиятнинг, инсониятнинг характери ва бадий-фалсафий қиёфасини яратиб беради. Шоир моҳирлик билан объектни тадқиқ этиб, унга жозибаторлик, янгича ҳаёт ва гўзаллик бахш этиш йўллари билан ижод қилади. Ҳар бир қиёфани ўрганар экан, моҳиятни яққол кўрсатадиган, замонавийлик касб этадиган эстетик дунёқарашни яратишга интилади.

Навой даврида санъат, меъморчилик, рассомчилик, шеърят, хайкалтарошлик каби соҳаларнинг ривожланганлигини “Хамса” ва бошқа асарларидаги ўхшатишлар орқали билиб олишимиз мумкин. Уларда табиатдаги гўзаллик, турли-туман манзаралар, одатий турмуш учун ишлатиладиган эстетик қиёфадаги нарсалар, инсонлар ўртасидаги ўзаро алоқалари, фикрлаш тарзи, инсонни завқланиш ва илҳом бериш қабилар асосий ўринни эгалайди.

Навой бадий-фалсафий қарашларида тарбия масаласи асосий ўринларда бўлиб, унда тарбиянинг нозик жиҳатлари бадий қиёфада ифодаланади. Бадий адабиёт воситаси орқали Навоийнинг асарларида инсон кўнгилига йўл топувчи нозик хилқатлар, қаҳрамонлар сиймосининг ифодаси, умуминсоний фазилатлар, чуқур фалсафий мазмун, юксак бадий тасвирлар қиёфаси ифодаланади. Бадий-фалсафий ғоялар асосида даврнинг мафкуравий қиёфасида тарбиянинг роли очиб берилади. Жамиятнинг ахлоқини эса фақат мафкуравий тарбия йўллари билан амалга оширишнинг самараси хусусида сўз юритади. Навоийнинг асарларида гўзалликни инсон ва дунё ўртасидаги ҳамоҳанглик ҳолати сифатида қаралади. Бунда тарбияни, энг аввало, қалбнинг гўзаллиги билан шеърятнинг маъносини англаш асосида тушуниш ва уни руҳиятга сингдириш, ҳис этиш лозимлиги таъкидланади.

Навоийнинг бой мероси ёшларнинг эстетик тарбияси ва маънавий камолотида муҳим омил саналади. Аждодларимиз ўтмишда ёшларнинг жисмонан бақувват, руҳан соғлом, ақлан етук бўлишларига катта эътибор қаратганлар. Ушбу завқий муносабат ёшлар эстетик тарбияси ва дунёқараши ривожланишига катта хизмат қилган.

Навой бадий-фалсафий меросининг ёшлар камолотидаги ўрни ҳалол меҳнат билан тарбия топишда ҳам долзарб омил саналади. Нақшбандийнинг “Даст ба қору дил ба ёр” шиорига амал қилиш ҳар бир инсонни ҳалол меҳнат қилишга, оилавий фаровонликка, жамият тараққиётига ўз хиссасини қўшишга ундаб келган. Бу даъват юртимизда фуқароларнинг ижтимоий фаолликларини оширишга, моддий ва маънавий ишлаб чиқариш жараёнини ривожлантиришга хизмат қилади.

Шукурова Зилола Юсуфовна (Алишер Навоий номидаги Тошкент Давлат Ўзбек тили ва адабиёти университети ўқитувчиси, филология фанлари бўйича фалсафа доктори)
«ҚИСАСИ РАБГУЗИЙ»НИНГ НОДИР ҚЎЛЁЗМАСИ ТАДҚИҚИ ВА ТАҲЛИЛИ

Аннотация. Ушбу мақолада XIV асрда яшаб ижод этган Носириддин Рабгузийнинг “Қисаси Рабгузий” асари нусхалари ҳақида сўз юритилган. Жумладан, ЎзР ФА Беруний қошидаги Қўлёзмалар институтида сақланаётган нодир қўлёзма ҳисобланган 1834-рақамли нусхаси тадқиқ этилиб, бошқа нусхалардан фарқли жиҳатлари кўрсатилган.

Аннотация. В статье рассматриваются копии “Кисаси Рабгузи” Носириддина Рабгузи, жившие и творившие в XIV веке. В частности, был изучен редкий рукописный номер №1834, хранящийся в Институте рукописей Берунийской Академии наук Республики Узбекистан, и показаны его отличия от других экземпляров.

Annotation. The article examines copies of “Kisasi Rabguzi” by Nosiriddin Rabguzi, who lived and worked in the 14th century. In particular, a rare handwritten number №1834, stored at the Institute of Manuscripts of the Beruniy Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan, was studied, and its differences from other copies were shown.

Калим сўзлар: Қисаси Рабгузий, асар, қисса, сюжет, саъж, қўлёзма, тошбосма, образ.

Ключевые слова: Кисаси Рабгузи, произведение, рассказ, сюжет, садж, рукопись, литография, изображение.

Keywords: Kisasi Rabguzi, work, story, plot, saj, manuscript, lithography, image.

MUNDARIJA

MATEMATIKA

Жураев Турсунбай Файзиевич. О различных типах однородности и топологических пространств.....	3
Азаматов Азизбек, Бабажонов Алишер, Ражабов Хурсанд. О периодической цепочке тоды со свободным членом.....	14
Курбанов Ергаш Куролович, Абдухаликова Манзура, Файзуллаев Шерзод Усар ўгли. Декартова интерпритация задач на построение.....	20

FIZIKA

Муминов Рамзулло Абдуллаевич, Саймбетов Ахмет Кувачбекович, Тошмуродов Ёркин Кахраманович, Эргашев Гиёс Жураевич, Явкочлиев Махмуджон Отамуродович. Катта ўлчамли монокристал кремний асосида икки координат-сезувчанли детекторлар ишлаб чиқариш технологияси.....	23
Karshiev Sharif Sherkulovich. Куёш коллекторларини ўзини-ўзи дренаж қиладиган ва турли хил шароитларда мавсумий синаб кўриш энергия тежамкор инновацион яратилган лаборатория стенди.....	25
Madaliyev Akmaljon Maxammadjonovich. Zarralar fizikasidan amaliy mashg'ulotlarda fundamental o'zgaro ta'sir turlariga doir masalalar yechish.....	28

TARIX

Каримов Сарварбек Отабаевич. Ўрта Осиё минтақасида антропоген ландшафт таъсирида вужудга келган табиий-иктисодий массивларнинг географик хусусиятлари.....	31
--	----

FALSAFA

Юсунов Шерматилла. Маънавий соғломлаштиришда ижтимоий ҳамкорлик.....	34
Ҳамроев Санжар Самиевич. Сиёсий глобаллашувнинг шаклланиш негизлари.....	39
G'arrarov Elyorjon Otabekovich. Ijtimoiy innovatsiyalarning turlari va xususiyatlari.....	42
Ходжаев Сардор Боходирович. Инновация: илмий талқинлари ва моҳияти.....	44
Рахматова Мехриноз Мажитовна. Ёшлар маънавий салоҳиятини юксалтиришнинг концептуал асослари.....	47
Эронов Самарбек Қурбонназарович. Маданият фалсафасида “Ишонч” ва “Ишончсизлик” ходисаларининг ўзига хос талқини.....	50
Джуракулов Хусан Анварович. Ёшларнинг экологик ҳуқуқий онги ва маданиятини шакллантириш масалалари.....	54
Bobomurod Normatovich Boboyorov. Philosophical Analysis of Approaches of Interethnic Relations.....	56

TILSHUNOSLIK

Асадов Рустам Мўминович, Исломова Шоҳида. Изоҳловчининг синтактик парадигматикадаги ўрни хусусида айрим мулоҳазалар.....	62
Батирханова Мадина Ойбековна. Соматик фразеологик бирликларни лингвомаданий аспектда тадқиқ этиш масалалари.....	64
Eshonqulova Gulrux To'raqulovna. Tilning sotsiolingvistik tabiati.....	68
Chi Daojia. The Contrastive Analysis of Chinese Prepositions and Corresponding Uzbek Auxiliaries/Affixes.....	71

ADABIYOTSHUNOSLIK

Эгамбердиева Нафиса Мустафаевна. Алишер Навоий асарларида гўзалликнинг бадний-фалсафий талқини.....	80
Шукурова Зилола Юсуфова. «Қисаси Рабғузий»нинг нодир қўлёзмаси тадқиқи ва таҳлили.....	83
Ходжиева Гавҳар Рамазоновна. Ҳамид Олимжоннинг “Муқанна” шеърий драмасида эрк ва озодлик ғояларининг бадний ифодаланиши.....	85
Маматкулов Музаффар Раҳмонқулович. Нишотийнинг “Ҳусн ва Дил” достонида ирсол ул-масал санъати.....	90

“ILM SARCHASHMALARI”

Urganch davlat universitetining ilmiy-nazariy, metodik jurnali

Muharrir **Ro‘zimboy Yo‘ldoshev**
Texnik muharrir **Sherali Yo‘ldoshev**
Musahhihlar: **Tamara Turumova,**
Aybek Kalandarov
Ushbu songa mas’ul **Sardor Xodjaniyozov**

Terishga berildi: 17.02.2021
Bosishga ruxsat etildi: 27.02.2021.
Ofset qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84 1/8.
Rizograf bosma usuli. Tayms garniturasini.
Adadi 150. Bahosi kelishilgan narxda.
Buyurtma №. 5
Hisob-nashriyot tabag‘i 25
Shartli bosma tabag‘i 23
UrDU matbaa bo‘limida chop etildi.

UrDU matbaa bo‘limi matbaa faoliyatini boshlagani
haqida vakolatli davlat organini xabardor qilish to‘g‘risidagi
Tasdiqnoma (№3802-835f-ad22-c709-fbd1-1129-1986) asosida faoliyat yuritadi.

Manzil: 220110. Urganch shahri, H.Olimjon ko‘chasi, 14-uy.

Telefon/faks: (0362)-224-66-01;

e-mail: ilmsarchashmalari@umail.uz

ilmsarchashmalari@mail.ru

Veb-sayt: www.ilmsarchashmalari.uz

Telegram: <https://t.me/ilmsarchashmalari>